

Posolstvo Svätého Otca Františka
k 50. svetovému dňu spoločenských komunikačných prostriedkov

Komunikácia a milosrdenstvo: plodné stretnutie

2016

Milí bratia a sestry,

Svätý rok milosrdenstva nás vyzýva k tomu, aby sme sa zamysleli nad vzťahom medzi komunikáciou a milosrdenstvom. Cirkev v spojení s Kristom je totiž živým vtelením milosrdného Boha a je pozvaná prežívať milosrdenstvo ako charakteristický prvok celej svojej existencie a svojho konania. To, čo hovoríme, a ako to hovoríme, každé slovo a každé gesto, by malo byť schopné ukázať všetkým Boží súcit, nežnosť a odpustenie. Láska je zo svojej povahy komunikáciou; vedie k otvorenosti, a nie k izolácii. A ak sú naše srdcia a naše gestá oživované láskou, Božou láskou, naša komunikácia bude nositeľkou Božej sily.

Ako Božie deti sme povolani komunikovať so všetkými, bez výnimky. Pre jazyk a činnosť Cirkvi je zvlášť charakteristické, že tmočia milosrdenstvo, aby sa dotkli ľudských srdc a posilnili ich na ceste k plnosti života, ktorú Ježiš Kristus – poslaný od Otca – priniesol všetkým. Ide o to, aby sme do seba prijali a navôkol širili vrúčne teplo matky Cirkvi, a tak bol Ježiš poznaný a milovaný. To teplo, ktoré zhmotňuje slová viery a ktoré zapáľuje „iskru“ oživujúcu homíliu a svedectvo.

Komunikácia má moc budovať mosty, podporovať stretnutie a integráciu, a tým obohacovať spoločnosť. Aké je milé vidieť ľudí, ktorí sa usilujú starostlivo voliť slová a gestá, aby prekonali nepochopenie, vyliečili zranenú pamäť a budovali pokoj a harmóniu. Slová môžu stavať mosty medzi ľuďmi, rodinami, sociálnymi skupinami, národmi – a to tak v skutočnom, ako aj v digitálnom prostredí. Preto nech sú naše slová a skutky také, aby nám pomáhali vyjsť zo začarovaných kruhov preklínania a pomsty, do pasce ktorých sa stále chytajú jednotlivci i národy a ktoré sa napokon prejavujú v nenávisťných vyjadreniach. Slovo kresťana má, naopak, za cieľ podporovať prehĺbenie spoločnosti a aj vtedy, keď má rozhodne odsúdiť zlo, sa má snažiť nepretrúšať vzťah a komunikáciu.

Chcel by som preto vyzvať všetkých ľudí dobrej vôle, aby znovu objavili skutočnosť, že milosrdenstvo má schopnosť obnovovať narušené vzťahy a prinášať do rodín a spoločností pokoj a harmóniu. Všetci vieme, že staré rany a vlečúce sa pocity hnevu môžu ľudí chytiť do pasce a zabrániť im komunikovať a zmieriť sa. A to platí aj pre vzťahy medzi národmi. Vo všetkých týchto prípadoch je milosrdenstvo schopné podnietiť nový spôsob komunikácie a dialógu, ako to expresívne vyjadril aj Shakespeare: „Milosrdenstvo nie je povinnosťou. Zostupuje z neba ako dažďová vlaha na zem. Je to dvojaké požehnanie: požehnáva toho, kto ho preukazuje, i toho, kto ho prijíma“ (*Kupec benátsky*, IV. akt, prvá scéna).

Je žiaduce, aby sa aj jazyk politiky a diplomacie inšpiroval milosrdenstvom, ktoré nikdy nič nepovažuje za neodpušiteľné. Vyzývam predovšetkým osoby zodpovedné za rôzne inštitúcie, politiku a formovanie verejnej mienky, aby stále bdeli nad tým, ako sa vyjadrujú o tých, čo rozmýšľajú alebo konajú odlišne, a tiež o tých, ktorí sa mohli zmýliť. Je ľahké prepadnúť pokušeniu využiť podobnú situáciu a rozdúchať plamene nedôvery, strachu a nenávisť. Naopak, vyžaduje si odvahu zamerať ľudí na proces zmierenia. A práve táto pozitívna a tvorivá odvaha ponúka pre dávne konflikty pravé riešenia a umožňuje uskutočniť trvalý pokoj. „*Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo [...] Blahoslavení tí, čo šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi*“ (Mt 5, 7.9).

Ako by som si len želal, aby náš spôsob komunikácie a tiež naša služba pastierov v Cirkvi, nikdy nevyjadrovali víťaznú povýšenosť nad nepriateľom, ani neponižovali tých, ktorých svetské zmýšľanie považuje za stratených a vyradených! Milosrdenstvo môže pomôcť zmierniť nepriazeň života a ponúknuť ľudské teplo tým, ktorí okúsili len chlad odsúdenia. Spôsob našej komunikácie nech je taký, že prekonáva zmýšľanie, ktoré ostro oddeľuje hriešnikov od spravodlivých. Môžeme a máme odsudzovať situácie hriechu – násilie, korupciu, vykorisťovanie, atď. – no nesmieme odsudzovať konkrétne osoby, pretože iba Boh dokáže čítať v hĺbke ich srdca. Našou úlohou je napomínať tých, ktorí pochybili, poukazovať na zlobu a nespravodlivosť istého správania s cieľom vyslobodiť obeť a pozdvihnúť tých, čo padli. Jánovo evanjelium nám pripomína, že „*pravda vás vyslobodí*“ (Jn 8, 32). Touto pravdou je v konečnom dôsledku sám Kristus, ktorého láskavé milosrdenstvo je mierou nášho spôsobu ohlasovania pravdy a odsudzovania nespravodlivosti. Našou hlavnou úlohou je potvrdzovať pravdu láskou (porov. Ef 4, 15). Iba slová prednesené s láskou a sprevádzané láskavosťou a milosrdenstvom sa dotýkajú srdca nás hriešnikov. Tvrdé a moralistické slová a gestá vedú k riziku, že sa posilní odmietavý a obranný postoj tých, ktorých sme chceli priviesť k obráteniu a slobode, a tak sa odcudzenie ešte prehĺbi.

Niektorí si myslia, že vízia spoločnosti zakorenenej v milosrdenstve je neoprávnená idealistická a nadmieru benevolentná. No skúsme sa zamyslieť nad našimi prvými skúsenosťami z rodiny. Rodičia nás milovali a boli sme im vzácní skôr preto, kým sme, než pre naše schopnosti, či úspechy. Rodičia, samozrejme, chcú to najlepšie pre svoje deti, no ich láska nikdy nie je podmienená dosiahnutím nejakých cieľov. Otcovský dom je miestom, kde si vždy prijatý (porov. Lk 15, 11 – 32). Chcel by som preto povzbudiť všetkých, aby nevníмали ľudské spoločenstvo ako priestor, v ktorom sú veriaci povolaní nadobudnúť prevahu a o to sa usilujú, ale skôr ako domov alebo rodinu, kde sú dvere stále otvorené a kde sa usilujeme jedni druhých akceptovať.

Preto je dôležité počúvať. Komunikovať znamená spoločne sa o niečo deliť, a to predpokladá počúvanie, prijatie. Počúvať je oveľa viac ako len počuť, teda zachytiť sluchom. Takéto počutie sa týka dosahu informácie; počúvanie však odkazuje k tomu, kto komunikuje, a vyžaduje si blízkosť. Počúvanie nám umožňuje prijať správny postoj, vyjsť zo spokojného stavu divákov, užívateľov, konzumentov. Počúvať znamená byť súčasne schopný mať účasť na otázkach i pochybnostiach

toho druhého, ísť po jeho boku, oslobodiť sa od akejkolvek domýšľavosti o vlastnej všemocnosti a pokorne dať svoje schopnosti a dary do služby spoločnému dobru.

Počúvanie nikdy nie je ľahké. Niekedy je oveľa pohodlnejšie tváriť sa, že sme hluchí. Počúvať značí venovať pozornosť, mať túžbu pochopiť, uznať, rešpektovať, zachovávať si v srdci slová druhých. Pri počúvaní podstupujeme istý druh mučeníctva, obetovania seba samých, pri ktorom sa znovu uskutočňuje posvätné Mojžišovo gesto pred horiacim krom: zobutie obuvi na „svätej zemi“ stretnutia s druhým, ktorý ku mne hovorí (porov. Ex 3, 5). Vedieť počúvať je nesmierna milosť, je to dar, ktorý si treba vyprosovať, aby sme sa ho potom učili používať.

Aj maily, esemesky, sociálne siete či čety (internetové diskusie) môžu byť formou plne ľudskej komunikácie. Nie technológia určuje, či je komunikácia autentická alebo nie, ale ľudské srdce a jeho schopnosť správne používať prostriedky, ktoré má k dispozícii. Sociálne siete umožňujú podporovať vzťahy a dobro spoločnosti, no môžu tiež prispieť k ďalšej polarizácii a rozdeleniu medzi ľuďmi či rôznymi skupinami. Digitálne prostredie je akoby námesťím, miestom stretania sa, kde možno niekoho pohľadiť alebo zraniť, viesť s niekým užitočnú diskusiu, alebo ho morálne lynčovať. Modlím sa, nech nás tento svätý rok prežívaný v milosrdenstve „viac otvorí pre dialóg, aby sme sa lepšie poznali a chápali; nech odstráni každú formu uzavretosti a pohrdania a tiež každú formu násillia a diskriminácie“ (*Misericordiae vultus*, 23). Aj na internetovej sieti sa buduje pravý občiansky postoj. Prístup k digitálnym sieťam prináša zodpovednosť za druhého, ktorého síce nevidíme, ale je skutočný, má svoju dôstojnosť, ktorú treba rešpektovať. Internet možno dobre využiť na vzrast zdravej spoločnosti, otvorenej pre vzájomnú spoluúčasť.

Komunikácia, miesta jej realizácie a jej nástroje predstavujú pre mnohých ľudí rozšírenie ich obzorov. To je Boží dar, ale aj veľká zodpovednosť. Rád definujem schopnosť komunikovať ako schopnosť „prežívať blízkosť“. Stretnutie medzi komunikáciou a milosrdenstvom je plodné do tej miery, do akej je schopné vytvárať blízkosť, ktorá je starostlivá, posilňuje, uzdravuje, sprevádza a slávi. Komunikovať milosrdne v rozdelenom, rozdrobenom, polarizovanom svete značí prispievať k zdravej, slobodnej a solidárnej blízkosti medzi Božími deťmi a ich bratmi a sestrami z jednej ľudskej rodiny.

Vo Vatikáne 24. januára 2016

František